

Bazovica, ti predragi si naš dom,
roke slovenske zveste so te dale,
drag spomin na tebe nosil bom,
ponos kvarnerske tepe si obale.
Slavko Arbiter, –Bazovica–

KAŽI POT
mesačnik slovenske skupnosti na Reki in v PGZ

14. julij-avgust 2011

letnik VII

št. 74-75

Kažipot

Mesečnik slovenske skupnosti na Reki in PGŽ

Urednica: Marjana Mirkovič
marjana.mirkovic@t.t-com.hr
tel.: 091 593 6086

Priloge, prevodi in oprema besedil:
Marjana Mirkovič v okviru projekta SI-T

Lektorica: Darka Tepina Podgršek

Izdajatelj:

Slovenski dom KPD Bazovica, Podpinjoi 43, Reka
bazovica@bazovica.hr, oz: Milan Grlica

Svet slovenske narodne manjšine Mesta Reka
Podpinjoi 43, Reka, vlonimg.rh@gmail.com

Svet slovenske narodne manjšine PGŽ
Podpinjoi 43, Reka, vjece-slo.pgpril.t-com.hr

ISSN 1845-5034

Oblikovanje, geston in tehnično urejanje: Kragin Stock

Tisk: Tiskarna Sušak

Mesečnik finančno podpira:
Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Prilorsko-gorarska županija
Mesto Reka
Svet za narodne manjšine RH

Naklada je 600 izvodov

Na naslovnic: Dušana Gržeta, Japodsko kolo. Arhiv avtorice.

Karikature:
Bojan Grlica

Slovenski dom KPD Bazovica
tel.: 215 406, 324 321, faks: 334 977
tajništvo, knjižnica in klubski prostori
torek in četrtek: 10.00-12.00, 16.00-20.00

MePZ, vaje, ponedeljek: 18.00-20.30

Dramska skupina: po dogovoru

Folklorna skupina: sreča, 19.00-20.30

Plesna skupina: ponedeljek, 20.00-21.30, sreča, 20.45-22.00

Planinska skupina: torek, 20.00-22.00

Fotografska skupina: drugi in zadnji četrtek: 18.00

Mladinska skupina: po dogovoru

www.bazovica.hr/mladinc

Kažipot (julij-avgust 2011, št. 74-75, letnik VII)

d dogodki.....	3
g gorski kotar.....	19
i iz drugih društev in svetov.....	19
n novo na knjižnih policah.....	23

EGON: TA VEGETARIJANSKA

NEHAJ VSAJ MALO
O VEGE HRANI

VČASIH SE
UGRIZNI ZA JEZIK

2. junij

Mestna knjižnica, Grosuplje

Damača rejč

Čabranski kraj v besedi, pesmi in sliki

V okviru prizadevanj, da bi širšo javnost seznanili s čabranskim območjem in njegovo kulturno dediščino, je v novi mestni knjižnici v Grosupljem potekal literarni večer. O dogodku sta nas prijazno obvestila Slavko Malnar in Marko Smole, za kar se jima najlepše zahvaljujemo.

Vabilu grosupeljskega kulturnika Jakoba Muellerja na večer z naslovom Damača rejč, čabranski kraj v besedi, pesmi in sliki so se odzvali Ivan Janež, predsednik čabranske podružnice Matice hrvatske in urednik v vrsti njenih založniških naslovov, Slavko Malnar, raziskovalec krajevine zgodovine ter avtor številnih in nagrajevanih knjig s tega področja, Matija Turk priljubljeni lokalni kantavtor v narečju, in Marko Smole, vodja Etnološke zbirke Čop Palčava šiša v vasi Plešče, ljubiteljski etnolog in osrednji pobudnik za ohranitev tamkajšnjega kulturnega izročila.

Na recitalu izbrane poezije najpomembnejših literarnih ustvarjalcev v narečju - Zlatka Pochobradskega, Franja Pojeta, Anke Žagar in Monike Žorga - so nastopili člani grosupeljskega Kulturnega društva sv. Mihaela pod vodstvom avtorja predstave Jakoba Muellerja. S fotografijami čabranske in kolpske doline ter pripovedjo in poezijo so kar se da zanimivo predstavili zgodovino kraja, njegove lepote in sedanost. Uprizorili so tudi krajši skeč iz knjige Tune & Ive avtorja Zlatka Pochobradskega, literarnega ustvarjalca v gerovskem govoru. Program je s petjem pesmi avtorja Matije Turka in s spremljavo na kitari obogatil tudi grosupeljski župnik Janez Šket. Bili smo zelo prijetno presenečeni nad tem, kako dobro so se člani Kulturnega društva sv. Mihaela naučili našega govora, saj nihče ni doma iz teh krajev. V nadaljevanju večera, v katerem je bila v Sloveniji prvič predstavljena izbrana literarna ustvarjalnost tega dela Gorskega kotarja, je

Jakob Mueller v sodelovanju z gosti na kratko predstavil še delo Matice hrvatske iz Čabra in posebej plodovitega avtorja Slavka Malnarja, narečno glasbeno ustvarjalnost Matije Turka in Etnološko zbirko rodbine Čop Palčava šiša iz Plešče.

Dogodek je med številnimi obiskovalci pritegnil tudi vrsto strokovnjakov, od dialektologov do raziskovalcev obmejnih krajev, predvsem pa ljubiteljev literature, tokrat ob govorih, ki jih govori prebivalstvo tega manjšega prostora na Hrvaškem, govorih, ki imajo veliko skupnega z dolenskim narečjem, ki se sicer govori v Grosupljem. Organizatorju smo hvaležni za tako dober izbor kvalitetnih del naše narečne literature, ki nas s ponosom predstavlja tudi zunaj meja in nam s pogledom od zunaj ponuja odlično refleksijo. Upajmo, da se bodo ustvarjalci literarne predstave odzvali našemu vabilu in jo uprizarili tudi v čabranskem kraju, sta ob koncu svojih prispevkov zapisala Slavko Malnar in Marko Smole.

Prevod in priredba Marjana Mirković

Jakob Mueller. Foto: Alenka Weber

Vabilo

Govori čabranske in zgornjekolpske doline so bili konec lanskega leta vpisani v katalog registra žive dediščine Republike Slovenije kot prva enota s področja narečja. Ob prijavi enote dediščine, ki je bila izvedena v sodelovanju Etnološke zbirke Palčava šiša iz Plešče z Društvom Osilniška dolina iz Osilnice in društvom Kontradekorum iz Babnega Polja, smo izrazili tudi željo, da širši javnosti predstavimo območje in govore, o katerih teče beseda, ter njihove nosilce, domačine iz Babnega Polja, Dragarske doline in obmo-

čja okoli Čabranke ter zgornje Kolpe s celotnim območjem občine Osilnica do Svete Ane ter sosednje hrvaške občine Čabar in manjšega zahodnega dela občine Delnice.

Z veseljem smo pripravljene govoriti ali samo območje s predavanji, pogovori in projekcijami avdiovizualnega gradiva predstaviti tudi v drugih krajih, kot redko priložnost za boljše spoznavanje tega obmejnega območja z ene in druge strani meje ter njegove kulturne dediščine. Konec koncev iz Osilnice prihaja tudi po vsej Sloveniji poznani kipar Stane Jarm, ki letos praznuje okroglo obletnico, s tega območja pa je doma tudi ljudski junak Peter Klepec. Stik: smole.marko@gmail.com, gsm: +386 41 744 828, Za Etnološko zbirko Pačava šiša in sodelujoča društva in posamezniki: Marko Smole

3. junij Manjšinske volitve Objava kandidatnih list

Za volitve svetov in predstavnikov narodnih manjšin na Hrvaškem, napovedane za 10. julij, so bila javno objavljena imena kandidatov. Kandidati za slovensko narodno manjšino so predlagani za večino razpisanih svetov in predstavnikov (Mesto Zagreb, Varaždinska, Splitsko-dalmatinska, Istrska in Primorsko-goranska županija, sveti na mestni ravni za Umag, Pulj, Reko in Split, ter predstavniki za Zadarsko, Karlovaško, Osiješko-baranjsko, Šibeniško-kinjsko in Dubrovniško-neretvansko županijo, mesta Poreč, Opatijo, Osijek, Varaždin, Karlovec in Osijek ter občino Cestica), neizrabljena pa je tudi tokrat ostala možnost za izvolitev svetov v Zagrebški in Medžimurski županiji ter občini Matulji in predstavnikov v Siško-moslavinski, Koprivniško-križevski, Krapinsko-zagorski in Bjelovarsko-bilogorski županiji, mestih Čakovec in Buje ter občini Hum ob Sotli.

Novost je kandidatura Nike Stock za predstavnico slovenske narodne manjšine Mesta Opatija, za kar jo je na predlog nekdanjega slovenskega manjšinskega sveta na županijski ravni kandidiralo društvo KPD Bazovica. Nika Stock že več kot dvajset let poučuje slovenščino na

osnovni šoli v Jelšanah, pred tem je poučevala na srednjih in osnovnih šolah v Novem mestu, Medvodah in na Reki. Kot pravi, pričakuje, da ji bo uspelo uresničiti nekatere pobude, predvsem glede ohranitve in uveljavitve slovenščine.

Več o volitvah v prihodnji številki Kažipota.
Marjana Mirković

Nika Stock. Foto: Marjana Mirković

3. junij Slovenski dom KPD Bazovica Reški parki in Industrijska dediščina

Razstavo fotografij fotografske skupine KPD Bazovica z naslovom Reški parki in industrijska dediščina je odprla podpredsednica KPD Bazovica in tudi članica skupine Jasmina Dlačič, mentor skupine Istog Žorž pa je predstavil delo in lokacije, kjer je snemanje potekalo. Vodja skupine Petra Aničić je ob tej priložnosti znova opozorila na pomen kampanje Ena mati, en svet, ki ji je bila razstava tudi posvečena. Kot je znano, želi kampanja, ki traja do konca oktobra letos, na najrazličnejše načine - od fotografij, pesmi, esejev ali prostovoljstva - opozoriti na spremembe v vsakdanjem življenju, nujne za ohranitev našega planeta, ter o tem ozavestiti čim večje število ljudi. Kot je povedala Petra Aničić, bodo skromen prispevek v tej zvezi dodali tudi člani fotografske skupine in jeseni v reškem parku Mlaka posadili lipo.

Dogodek, na katerem se je zbralo več kot trideset obiskovalcev, je z glasbenim nastopom

na kitari obogatil Luka Verbanac, pravo in zelo prijetno presenečenje večera pa je bil nastop njegove matere Zdenke Kallan Verbanac, nekdanje članice znanih slovenskih vokalnih skupin, ki je zapela priljubljeno pesem Parki, za katero je besedilo napisal Arsen Dedič in glasbo Alfi Kabiljo, skladbo pa sicer poznamo v izvedbi Tereze Kesovića. Številni obiskovalci so izrazili željo in upanje, da bo Zdenka Kallan Verbanac svoj nastop še kdaj ponovila, menda pa bi lahko razmislila tudi o koncertu, pravijo. Marjana Mirković

Fotografija Afroditina je vletela na veliko zanimanje in splošno presenečenje po pojasnili, da jo je Jasmira Dlačić ponela - v vrtu KPD Bazovica! Gre za izdelek iz kaširanega papirja, ki je ostal v vrtu iz časov, ko ga je tja, kot rekvizit za predstavo Dundo Maroje, prinesel gledališčnik Alojz Ušenk.

4. junij Slovenski dom KPD Bazovica Dan državnosti RS in RH

V Slovenskem domu KPD Bazovica je tudi letos potekala prireditev v počastitev dneva državnosti RS in RH, ki ga obe državi praznujeta istega dne. O pomenu praznika in letošnji dvajseti obletnici samostojnosti Republike Slovenije je pred polno dvorano posebej spregovoril Vitomir Vitaz, ki je tudi povezoval večer. V bogatem programu so nastopile vse skupine; zapel je mešani pevski zbor, ki ga vodi Maja Dobrila, zaplesali sta plesna in folklorna skupina pod vodstvom Hane Nusbaum in Martine Mičetič, s recitacijami so se predstavili člani dramske skupine, ki deluje pod vodstvom Siniše Posarića, s svojim glasbenim nastopom pa je večer tudi tokrat popestril mladi Luka Verbanac na kitari.

Med obiskovalci, ki so se prvič - ne pa tudi zadnjič, pravijo - udeležili proslave ob dnevu državnosti, je bil tudi Primož Gruden iz Ljubljane, sin znanega slovenskega pesnika in pravnika Iga Grudna, ki si je slovesnost ogledal na povabilo svojega reškega bratranca, dolgoletnega pevcu MePZ KPD Bazovica, Vladimirja Grudna. Kot sta se pohvalila, sta skupaj s soprogramo zelo uživala v programu. Ob tej priložnosti sta Primož in Vladimir Gruden omenila tudi izjemno povezanost širše družine Gruden - v generaciji Iga Grudna je bilo, kot je znano, deset otrok -, in vsi njihovi potomci imajo redne stike. Vsako leto namreč priredijo skupno srečanje, imenovano Grudeniada. Navadno se zbere več kot sedemdeset članov, srečanja pa organizirajo izmenično v Beogradu, Ljubljani, na Reki, v Trstu ...

Marjana Mirković

Vladimir in Primož Gruden s soprogramo Nevenko in Nataša. Foto: Marjana Mirković

4. junij Ladja Galeb, Reka Področje zastoja, razstava

Pred množico, zbrano na reškem potniškem terminalu, je bila na priložnostnem razstavnem prostoru, nekdanji Titovi ladji Galeb, zasidrani v neposredni bližini, odprta odmevna razstava z naslovom Področje zastoja; aktivistična umetnost iz zbirke Marinko Sudac, ki ima menda dvajset tisoč enot. Ekspozitni avtorjev, predvsem znanih imen nove avantgarde, so bili na ogled po kabinah in salonih na treh palubah nekaj reprezentančne ladje, ki je danes v precej žalostnem stanju. Med obiskovalci so bili tudi številni avtorji, zastopani v zbirki, ki med drugim obsega tudi dela sloven-

skih umetnikov in znane skupine OHO, družine iz Šempasa, filme Marjana Cigliča in Naška Križnarja ter dela Tomaža Šalamuna in Marka Pogačnika, ki se je s soprogo Mariko dogodka tudi udeležil.

Zgodovina same ladje, o kateri je bil na ogled tudi dokumentarni film, je zanimivo pričevanje o dvajsetem stoletju in ladji, ki se iz vojne spremeni v Ladjo miru in prizorišče Titovega snovanja pobud in politike neuvrženosti ter številnih srečanj s svetovnimi državniki in drugimi zvanečimi imeni na vrsti potovanj po Evropi in deželah Afrike in Azije (Winston Churchill, grški kraljevski par kralj Pavel in kraljica Frederika, etiopski cesar Haile Selassie I., maroški kralj Hasan II., kraljica Elizabeta II, Gamal Abdel Naser, Jawaharal Nehru, Ahmed Sukarno, Kwame Nkrumah, Habib Burgiba, Si-rimavo Bandaranaike, Modibo Keita, Sekou Toure, nadškof Makarios, Moamer Gadafi, Nikita Sergejevič Hruščov, Leonid Iljič Brežnjev, Kurt Waldheim, Nicolae Ceaușescu, Indira Gandhi, pa tudi mednarodne filmske zvezde, kot so Richard Burton, Elizabeth Taylor, Sofia Loren, Kirk Douglas ...).

Katalog razstave so pripravili Jerko Denegri, Branko Franceschi, Albert Gugli, Tvrтко Jakovina in Feđa Vukić.
Marjana Mirković

Marko Pogačnik v reškem pristanišču.
Foto: Marjana Mirković

4. Junij Klanska polica in Gumanca Srečanje planincev Reke in Ilirske Bistrice

6. julija 1975. leta je bila s slovesno postavitvijo zadnje markacije na Snježniku odprta planinska pot Snježnik - Snežnik. Planinci reškega in bistrškega območja so se s tem priključili

proslavi tridesete obletnice osvoboditve tedanje Jugoslavije izpod fašističnih okupatorjev. Planinska pot je poimenovana v *Pot prijateljstva Snežnik - Snježnik*, ki naj bi povezovale planince z omenjenih območij in tudi širše. Pot sta označili in upravljali tedanji društvi PD Ilirska Bistrica in PD Platak z Reke.

Po osamosvojitvi Slovenije in Hrvaške je bila z mejo med državama pot prekinjena. Prestop meje je bil na tem območju prepovedan. Kljub temu da je dnevnik pot in nagradne značke še mogoče dobiti pri naslednjih tedanjih društev PD Snežnik iz Ilirske Bistrice in HPD Platak z Reke, je pot v glavnem samevala. Na nekaterih kontrolnih točkah ni več pečatov, na slovenski strani je pot delno zaraščena, markacije so zbledele. Kontrolne točke poti je še mogoče prehoditi, seveda s prestopom meje na mednarodnih prehodih med obema državama. Na hrvaški strani pot delno sledi Goranski planinski poti, tako da pohodniki lahko uporabljajo infrastrukturo te poti. Tudi vezi med planinci z obeh strani meje so v glavnem ostale le v spominih. Takratnih članov ni več veliko, mlajši pa se niso imeli kdaj spoznati. Zato so planinci PD Snežnik iz Ilirske Bistrice na slovenski strani in člani HPD Platak, PD Kamenjak in planinska skupina KPD Bazovice na hrvaški strani dali pobudo, da se pot počasi obnovi in da se s skupnim srečanjem na slovensko-hrvaški meji na Klanski polici obudijo stare vezi.

Še eni podvig. Foto: Darko Mohar

Pred samo akcijo je bilo treba dobiti ustrežna dovoljenja obmejnih policij obeh držav. Potem je akcija v soboto, 4. junija, končno stekla. S slovenske strani so člani PD Snežnik in Obalnega PD iz Kopra prehodili pot od Snežnika do Klanske police in naprej do Gumanca, kar jim ni preprečilo niti zelo bližnje srečanje z med-

vedko in mladičem. S hrvaške strani so medtem planinci krenili s Platka in uspešno prehodili dolgo pot. Med hrvaškimi planinci so bili člani šestih društev z Reke in iz okolice. Razen že naštetih so se pohodu pridružili še člani PD Dugo, PD HP in HT Učka ter PD Opatija. Pristrčno srečanje se je izteklo v poznih, kljub vremenski napovedi sončnih urah na Gumancu. Dogovorjeno je, da se bo delo pri obnovi poti nadaljevalo in da bo pot spet odprta takoj, ko se schengenska meja preseli bolj proti vzhodu. Darko Mohar

Alojz Usenik. Foto: Sanidi Usenik

5. junij
Alojz Usenik
Krvava peč

Obsežna monografija na več kot petsto straneh o vasi Krvava peč z naslovom Svet med Mokrcem, Mačkovcem in Iško - Krvava peč z okolico, avtorjev Tomaža Kočarja in Srečka Knafelca, je bila po odmevni predstavitvi 26. maja na Trubarjevi domačiji v Račici zaradi velikega zanimanja predstavljena tudi v sami Krvavi peči. Ker je Krvava peč tudi rojstni kraj Alojza Usenika, gledališke legende reškega društva Bazovica, je ta neutrudni kulturnik sodeloval tudi na tem dogodku. Monografija pa mu - poleg drugega rojaka, znanega književnika Petra Božiča - posveča več strani.

Kot je povedal Alojz Usenik, se je z veseljem odzval vabilu organizatorja in dogodek obogatil s svojimi recitacijami, z nastopom v učilnici nekdanje šole pa znova razveselil več kot petdeset domačinov in drugih obiskovalcev. Obisk je bil v poznejših urah, na družabnem srečanju in turnirju v balinanju, tudi nova priložnost za pomenek s sorodniki in z vrstniki iz mladih let, krajani pa so obenem proslavili tudi vzpostavitev širokopasovne povezave s svetom.

Predstavitve in nastop Alojza Usenika je s kratko predstavitvijo zabeležilo tudi lokalno glasilo Trobla (4/2011, str. 12).

Knjiga, ki je izšla v nakladi sto petdeset izvodov, je pošla v piclih treh dneh, vsi, ki jih zanima ponatis, lahko pokličejo telefonsko številko +386 41 286 417 (Srečko Knafelc), e-pošta: sreco.knafelc@gmail.com.

Marijana Mirković

8. junij
Slovenski dom KPD Bazovica
Seja manjšinskih svetov Reke in PGŽ

Na zadnji seji v iztekajočem se mandatu, tudi tokrat skupno, sta se sešla oba manjšinska sveta, na mestni in županijski ravni.

Na začetku seje so se navzoči z minuto molka poklonili spominu na Janka Rizmana, lani mnogo prezgodaj preminulega člana sveta, in na Darinko Janjanin, nedavno preminulo reško aktivistko, zaslužno za napredek manjšinskih pravic na Reki in širše.

Na seji sta predsednici, Duška Gržeta v imenu sveta na mestni ravni in urednica Kažipota za svet na županijski ravni, podali strnjeni poročili o storjenem v letošnjem polletju in mandatu nasploh. V glavnem gre za dosežke v sodelovanju obeh svetov in (predvsem zaradi njunega prostovoljnega dela, s katerim sta prihranili stroške za administratorja) za dosežke na področju založništva, informiranja, prosvete, vzgoje in izobraževanja, varstva manjšinskih pravic in ohranjanja kulturne dediščine, po svojih močeh pa sta sveta sodelovala tudi z drugimi manjšinskimi sveti in organizacijami na Reki, v županiji in širše ter s kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami v Sloveniji (Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Slovensko etnološko društvo, Zveza zgodovinskih društev Slovenije, Mestni muzej Krško, KD Slavina).

Izšla je vrsta publikacij: zbirka Slovenski prispevek k županijski dediščini se je v sodelovanju s SKD Snežnik iz Lovrana sklenila s petim zvezkom in skupno obsega brošure o gledališčniku Radetu Pregarcu, skladatelju Josipu Kaplanu, slikarki Boženi Vilhar, Etnološki zbirki rodbine Čop Plešče in poslovnežu Vitezu Josipu

Gorupu pl. Slavjinskemu; sveta sta sofinancirala knjigo o književniku in prevajalcu Ivanu Brajdiču avtorice mag. Karmen Delač Petković. Omeniti velja še sodelovanje sveta na mestni ravni pri tematski številki slovenskega časopisa za krajevno zgodovino Kronika, namenjeni rodbinama Kalister in Gorup. Županijski svet je izdal tudi knjižico Hišna imena in vzdevki v župniji Trčice avtorja Slavka Malnarja. Najpomembnejši založniški podvig pa je vsekakor izid študije Fluminensia Slovenica avtorja dr. Irvina Lukežiča v slovenskem prevodu. Sveta sta ves čas mandata s svojimi programskimi sredstvi podpirala Kažipot - za županijski svet to pomeni približno kar dve tretjini letnega zneska, prejetega iz PGŽ -, kajti namenska sredstva, ki jih prek KPD Bazovica glasilo prejema iz Slovenije in Hrvaške, ne bi zadostovala za redno izhajanje. Velja dodati, da je Kažipot citiran kot vir in detežen pohval. Organizirala sta vrsto predavanj z uglednimi predavatelji (dr. Stane Južnič, mag. Tadej Brate, dr. Dejan Jelovac, dr. Jože Pirjevec, dr. Irvin Lukežič, dr. Vesna Bučić, profesor Nenad Labus, Nada Kozina, profesorica Duša Fischinger, mag. Daina Glavočić, mag. Lovorka Ruck, mag. Marko Smole, Barbara Riman, dr. Kristina Riman, mag. Karmen Delač Petković). Speljala sta tudi pobudo za uvedbo krajšega programa v slovenščini v reških vrtcih ter redna dežurstva, na katerih je urednica Kažipota v imenu obeh svetov posredovala redno tedensko informativno in drugo pomoč vsem zainteresiranim, večinoma bodočim študentom na slovenskih univerzah, rojakom, ki želijo državljanstvo RS in upokojencem s slovensko pokojnino, v ta namen je bila kot javna oseba nenehno dostopna na številki mobilnega telefona. V času mandata je pristojne opozarjala tudi na kršenje manjšinskih pravic, z možnostmi za delovanje na tem področju pa seznanjala in povezovala rojake po vsej Hrvaški ter pripravila informacijo za Odbor strokovnjakov, ki nadzoruje spoštovanje Evropske listine o regionalnih ali manjšinskih jezikih. Svet na županijski ravni je posredoval pri zagotovitvi prostorov za SKD Gorski kotar pri mestnih oblasteh v Čabru, ni pa bil uspešen pri spodbudah za ponovno vzpostavitev koordinacije slovenskih manjšinskih svetov in predstavnikov na Hrvaškem v mandatu 2007-2011, saj poleg sveta Mesta Reka in svetov iz Istre ni bilo odziva na večkrat ponovljene pobude za povezovanje. Dodati velja tudi, da sta sveta na

posloplju nekdanjega hotela Europe na Reki postavila spominsko ploščo Vitezu Josipu Gorupu pl. Slavjinskemu.

V Svetu slovenske narodne manjšine Mesta Reka v mandatu 2007-2011 so sodelovali: Marija Birk, Ljudmila Barbačić, Jasmina Dlačić, Milan Gričca, Duška Gržeta (predsednica), Loredana Jurković, Marijana Košuta Banković, Marjana Mirković, Boris Rejec (podpredsednik), Kristina Riman, Marija Riman, Dragica Rizman, Marija Travner, Dalibor Udovič in Emica Udovič.

V Svetu slovenske narodne manjšine PGŽ v mandatu 2007-2011 so sodelovali Marija Birk, Ljudmila Barbačić, Jasmina Dlačić, Milan Gričca, Duška Gržeta, Loredana Jurković, Marijana Košuta Banković (podpredsednica), Marjana Mirković (predsednica), Boris Rejec, Kristina Riman, Marija Riman, Dragica Rizman, Marija Travner, Dalibor Udovič, Emica Udovič, Dimitrij Jelovčan Bulatović, Tanja Fučak Čelega (do 2010), Barbara Riman, Vasja Simonič, Gregor Srdoč, Vida Srdoč, Marta Vitaz in Jasna Zazijal Marušič.

Ob koncu seje je bil sprejet še sklep o donaciji preostalih sredstev za potek pouka slovenskega jezika na reški OŠ Pečine in v ustanovi Otroški vrtec Reka. Predsednici sta sejo končali z zahvalo vsem članom za sodelovanje in jim, ob morebitni kandidaturi, zaželeli uspešno delo v prihodnje. V nadaljevanju večera sta jih povabili na predstavitev knjige o Ivanu Brajdiču in 16. junija na predstavitev slovenskega prevoda študije Fluminensia Slovenica dr. Irvina Lukežiča, s čimer sta oba sveta kar najlepše končala mandat.

Marijana Mirković

8. junij
Slovenski dom KPD Bazovica
Ivan Brajdič: Biografija
Mag. Karmen Delač Petković

V klubski sobi Slovenskega doma KPD Bazovica na Reki je bila v organizaciji svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka in PGŽ predstavljena knjiga Ivan Brajdič: Biografija avtorice mag. Karmen Delač Petković.

Ivan Brajdič (1924-2008) je za hrvaško in slovensko javnost pomemben predvsem kot književnik, publicist in izvrsten prevajalec z naj-

večjim prevajalskim opusom iz slovenščine (na Hrvaškem), ki je bil tudi dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti. Za izid knjige gre zahvala Društvu za ohranitev krajevnega dediščine *Turanj* iz Broda Moravic, ki je uvrstilo njegovo biografijo v knjižno zbirko Mala brodomoraviška knjižnica, in seveda avtorici, mag. Karmen Delač Petković, znani in nagrajevani dolgoletni raziskovalki kulturne zgodovine Gorskega kotarja. *Turanj* je tudi založnik dvojezične knjige, ki je izšla v hrvaščini in slovenščini (v prevodu urednice Kažipota in v okviru projekta Slovenska informativna točka Si-T). Izid knjige so podprli Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, sveti slovenske narodne manjšine Primorsko-goranske županije, Mesta Reka in Mesta Zagreb ter Si-T.

Navzoče je v imenu organizatorjev pozdravila urednica Kažipota, se gostom, mag. Karmen Delač Petković, Dijani Arbanas in Draženu Brajdiću zahvalila za odziv in ob tej priložnosti tudi čestitala avtorici, ki je nedavno prejela županjsko nagrado za dejavnost na področju kulture. Izrazila je tudi prepričanje, da bo knjižnica spodbudila nadaljnje raziskovanje opusa Ivana Brajdica in prispevala k ureditvi njegove spominske sobe in zbirke. Njegov rojstni kraj Brod Moravice bi se tako najlepše poklonil spominu na svojega najboljšega književnika.

Dijana Arbanas je v zanimivi predstavitvi avtorice med drugim navedla, da ima v živem spominu srečna otroška leta in brodomoraviški kraj, ki mu namenja osrednjo pozornost tudi v svojem znanstvenem delovanju. Njeni prejšnji knjigi sta vsebovali zgodovinsko obravnavo čitalnice v vasi Kutl, tema tretjega dela pa je življenje in delo Ivana Brajdica, ki se je rodil v Gornjih Kutih, otroška leta preživel v Dugem Selu in večino življenja v Zagrebu, pokopan pa je na brodomoraviškem pokopališču.

Ivan Brajdić se je kot književnik tematsko vračal v Gorski kotar, o drugih njegovih dosežkih je malo znanega: bil je profesor, novinar, scenarist, lektor, soustanovitelj založbe August Cesarec ter ljubiteljski glasbenik in slikar. Ukvarjal se je tudi z raziskovanjem življenja t. i. -malih književnikov-, znanih za časa svojega življenja, a danes pozabljenih. Med temi je bil tudi Jakob Majnarić, pedagog in nekdanji znani književnik, za katerega je Brajdiću po izjemnem trudu, kljub ostrim kritikam v ča-

sopisju, uspelo dokazati, da je ravno Majnarić avtor znane -starogradske- romane Na te mislim. Ivan Brajdić je tudi pomagal številnim mladim goranskim književnikom in sodeloval z goranskimi knjižnicami, mnenje pa je, da je največ dosegel s svojimi slovenskimi prevodi, čeprav je to na Hrvaškem premalo poznano. V Sloveniji so njegove zasluge priznane, kar med drugim potrjuje tudi Župančičeva listina, po svoje pa tudi tokratna finančna podpora knjigi mag. Karmen Delač Petković v založbi društva *Turanj*, za kar se je Dijana Arbanas ob tej priložnosti iskreno zahvalila v imenu založnika in v nadaljevanju na kratko ocenila delo. Tega sestavljajo predgovor, povzetek življenja Ivana Brajdica z vsemi pomembnimi podatki, bibliografije njegovih večjih oz. pomembnejših prozaičnih del ter člankov in študij z bibliografijo v Dugoselski kroniki ter seznam njegove zapuščine, ki jo hrani Narodna in univerzitetna knjižnica v Zagrebu. Povzetek v knjigi napotuje na nadaljnje raziskovanje Brajdicevega opusa in uresničitev pobude o spominski sobi v njegovem rojstnem kraju. Po besedi o avtorici in prevajalki se knjiga končuje z obsežnim seznamom literature s kar sedemdesetimi naslovi. Knjigo, ki jo bogati petdeset ilustracij, je grafično uredila avtorica sama. Posvetila jo je soprogi preminulega Ivana Brajdica, ge. Faniki Brajdić, ki je s svojo pomočjo dragoceno prispevala k nastanku knjige. Dijana Arbanas se je ob koncu svoje predstavitve avtorice mag. Karmen Delač Petković in njene zadnje knjige posebej zahvalila vsem, ki so pomagali pri nastanku tega dela, zlasti ge. Faniki Brajdić, knjižničarju Predragu Topiću iz dugoselske mestne knjižnice, urednici Kažipota za prevod v slovenščino, tiskarni Zambelli in vsem, ki so izid finančno podprli. Izrazila je še zadovoljstvo, da bo knjiga predstavljena tudi v slovenskih društvih Slovenski dom v Zagrebu in Karlovcu ter dostopna bralcem na drugi strani Kolpe, na območju, s katerim občina Brod Moravice že leta dobro sodeluje. Sklenila je z upanjem, da se bo ta prvi korak v prizadevanju, da bi širši javnosti približali delo Ivana Brajdica, nadaljeval in da ga bo lepega dne le obogatila spominska soba Ivana Brajdica, ki bi si jo vsekakor zaslužil.

Temu upanju so se pridružili tudi poznejši sogovorniki. Predsednik društva *Turanj* Dražen Brajdić je na kratko spregovoril o njihovi de-

javnosti, namenjeni ohranjanju tradicionalnih vrednot in krajevne dediščine nasploh - tudi graditeljske, kot je na primer stolp s konca 16. stoletja, po katerem se imenujejo. Postavljen je bil za Brod Moravice kot obrambna točka pred turškimi vdori, zapiral je tudi prehod proti Fari in Kostelu, na njem pa so bili tudi stražarji iz Starega trga ob Kolpi. Društvo tudi obnavlja šterne in jame za sušenje sadja (in tudi zelenjave) ter oživlja spomin na nekdanj razširjeno krošnjarstvo. Navezali so stike z izseljenci iz svojega okolja, njihovi predniki pa so prišli iz Kranjske, pravi, o čemer še danes priča jezikovno narečje, podobno slovenščini. Pozabi želijo iztrgati tudi posameznike, ki so z delovanjem vtisnili pečat razvoju domačega ali drugega kraja, kot je bil Ivan Brajdič. Po stiku z mag. Karmen Delač Petković se je zgodba hitro prelila v pisano besedo in knjižico, kot vsestransko angažirana pa jim je pomagala tudi pri izdaji prve številke Glasnika. Njegova urednica je Dijana Arbanas, v njem pa so povzeli dejavnost v zadnjih petih letih (2005-2010), je sklenil Dražen Brajdič.

Zatem je knjigo o Ivanu Brajdiču predstavila še avtorica mag. Karmen Delač Petković z zanimivo pripovedjo, ki jo je nazorno obogatila z vrsto fotografij in posnetkov. Pristrčen večer se je končal z zahvalo gostjama in gostu, ki jo je v imenu organizatorjev izrekla predsednica Sveta slovenske narodne manjšine Mesta Reka Dušanka Gržeta. Zatem je obiskovalce povabila na zadnji dogodek obeh aktualnih svetov, predstavitev slovenskega prevoda knjige *Fluminensia Slovenica* 16. junija.

Marjana Mirković

Dražen Brajdič, Marjana Mirković, Karmen Delač Petković, Dijana Arbanas, Dušanka Gržeta in Mila Grlica. Foto: Marina Petković

10. junij Kanat pul Ronjgi Ronjgi

Na letošnji prireditvi *Kanat pul Ronjgi*, katere organizator je Ustanova Ivan Matetič Ronjgov, je nastopilo osemnajst zborov s skupno petsto pevci. Organizator je Ustanova Ivan Matetič Ronjgov, zbori pa so zapeli po dve skladbi domačih skladateljev in na koncu še skupaj skladbi *Draga nam je zemlja* Ivana Matetiča Ronjgova in *Pipa Andreja Baše* in Dušana Pralija. V vrsti zborov so nastopili tudi pevci in pevke MePZ KPD Bazovica pod vodstvom Maje Dobriča.

10. junij Matulji Znanost in umetnost na ulici

Na odmevni prireditvi *Znanost in umetnost na ulici* v Matuljih nad Reko je sodelovala tudi ljubljanska Miša eksperimentov. Njen direktor dr. Miha Kos je s svojo znanstveno dogodivščino *Plinologija* tudi tokrat požel val navdušenja med številnimi obiskovalci vseh generacij. *Znanost* je čarovnija, edina razlika med znanostjo in magijo je le v količini tega, kar ostane skritega pod mizo, je med drugim dejal in pokazal, kako je na primer mogoče iz balona in šumečih tablet izdelati protipožarni aparat. Znanstveno-umetniška ponudba na stojnicah je vsebovala raznovrsten in zanimiv multimedijški program, v katerem so poleg reških srednješolskih in univerzitetnih profesorjev sodelovali tudi osnovnošolci iz Matuljev, Brešče, Kostrene in Vežice ter društvi Interinova iz Matuljev in reški Zlati rez. Več: www.novolist.hr
Marjana Mirković

10. -17. junij Most na Soči SIM, likovna kolonija 2011

Združenje Slovenska izseljenska matica (SIM) je od 10. do 17. junija 2011 v Mostu na Soči organiziralo tradicionalno likovno kolonijo za Slovence v zamejstvu in po svetu. Mentorica kolonije je bila kustosinja, likovna kritičarka, pedagoginja in v kulturi Monika Ivančič Fajfar, sodelujoči pa so v Mostu na Soči in v Šmartnu

pri Brdih ustvarjali na temo z naslovom Voda in vino.

Vsako leto v kraju, kjer poteka kolonija, SIM organizira sklepno razstavo. Tokrat je bila odprta 16. junija in na ogled v Vodni hiši (pri mostu) na Mostu na Soči v okviru XVI. Srečanja gospodarstvenikov Primorske. Med udeleženci kolonije so bili tudi umetniki iz Hrvaške, med njimi nekdanja dolgoletna in priljubljena učiteljica slovenščine in slovenske kulture v društvu KPD Bazovica na Reki mag. Marija Donadič, ter Stanka Novković, Pia Bajlo Suhy, Martin Bizjak in Zoran Karmelič.

V počastitev letošnjega jubileja je SIM pripravila katalog, v katerem so dokumentirali udeležbo vseh sodelujočih ustvarjalcev na kolonijah od leta 1990. Predstavljen je bil 1. julija v Mestni hiši v Ljubljani, v okviru vseslovenskega letnega srečanja. Bogati ga vrsta fotografij del sodelujočih likovnikov, med njimi tudi slika Brez naslova Martina Bizjaka (2010), ki je poleg ustvarjalcev iz Hrvaške, navedenimi v nadaljevanju, leta 2007 sodeloval na koloniji. Na kolonijah so iz Hrvaške sodelovali: Jože Arzenšek (2009), Nada Pia Bajlo Suhy (2009), mag. Marija Donadič (2005, 2006, 2007, 2008, 2009), Vida Grbac (2007, 2008), Zoran Karmelič (2002, 2004, 2006), Ivan Kosmos (2000, 2005, 2007, 2009), Milena Munitić (2003), Marija Omerza (2006, 2007, 2008, 2009), Mojca Plas Jelaska (1997), Joško Rupnik (1999), Lenka Stipica Završček (1994), Marija Šošić (2001), Janja Tomac (1994), Eva Zvrko (2008). Več: www.zdruzenje-sim.si

Marjana Mirković

12. junij izlet na Kremen Planinska skupina KPD Bazovica

Planinsko društvo Opatija je organiziralo izlet na Kremen, 1591 metrov visok vrh, ki je najvišji v Zadrski županiji oziroma peti po višini na Hrvaškem, za Dinaro, Biokovim, Velebitom in Ličko Plješevico. V okviru sodelovanja s planinskimi društvi in posebej s PD Opatija se je izleta udeležila tudi naša, desetčlanska skupina PS KPD Bazovica (Vedrana Mohorovičič, Diana Aničić, Ago in Silvina Babahmetović, Dionis Jurić, Sanjin in Snježana Dimevski, Marija in Boris Rumac).

Iz Opatije smo se odpravili ob šestih zjutraj proti Senju in Gospiću do Mazinskega prevoja. Sončno, ne pretoplo vreme je obetalo dober dan za planinarjenje, in tako je tudi bilo. Vzpon smo začeli z lažjim pešačenjem po makadamski cesti, speljani vzdolž travnikov, polnih spomladanskega cvetja. Dobro označena steza nas je s ceste usmerila na levo, najprej k strmemu vzponu po bukovem gozdu in zatem po travnatem grebenu do vrha, od koder so se ponujali prečudoviti in široki razgledi na Ozeblin, srednje gorje v Liki, Velebit in bosanske planine.

Mirjana Brumnjak, prevod Marjana Mirković

Člani PS KPD Bazovica na Kremenju. Foto: Goran Zec

15. Cvetni trg, Zagreb Dan državnosti in dvajseta obletnica RS

V počastitev letošnjega jubileja je na Cvetnem trgu v Zagrebu potekal koncert največje slovenske pop in džezovske vokalne zasedbe, Perpetuum Jazzile. Kot je ob tej priložnosti med drugim dejal slovenski veleposlanik na Hrvaškem Vojko Volk, je to darilo slovenskega veleposlaništva in poslovnega kluba mestu Zagreb, njegovim prebivalcem ter vsem hrvaškim prijateljem ob skupnem 20. rojstnem dnevu Slovenije in Hrvaške. Navzoče so nagovorili še predsednik Poslovnega kluba slovensko-hrvaških gospodarstvenikov Ignac Rutar, predsednik Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darko Šonc, zagrebški župan Milan Bandić in odposlanec predsednice hrvaške vlade Jadranke Kosor, kulturni minister Jasen Mesić. Številna množica ljudi na Cvetnem trgu, med njimi tudi člani slovenskih društev na Hrvaškem in predstavniki zagrebških narodnih manjšin, je

poplesovala in uživala v plesnih ritmi in vrhunski izvedbi odličnega pevskega zbora mladih Slovencev, druženje pa se je nadaljevalo do zgodnjih jutranjih ur. Prireditve so se z Reke udeležili Zdenka Jelovčan, Alojz Usenik in Petra Aničić. Več: www.slovinci.hr, www.veleposlanistvo-zagreb.si.
Marjana Mirković

15.-19. junij
Mestna hiša, Grožnjan
Dan mesta Grožnjan

Ob dnevu Grožnjana se je zvrstilo več dogodkov, v nabito polni dvorani mestne hiše in ob navzočnosti visokih predstavnikov lokalnih in regionalne oblasti pa se je s hrvaško in istrsko himno v izvedbi grožnjanskega zbora Lipa začela slavnostna seja, na kateri so predstavili tudi knjigo z naslovom Grožnjan, istrsko mesto umetnikov, avtorja akademskega slikarja Roka Zelenka, ki živi in ustvarja v tem slikovitem mestecu. Rok Zelenko je za svoj umetniški in družbeni prispevek k razvoju Grožnjana na slavnostni seji prejel posebno občinsko priznanje, ki mu ga je izročil grožnjanski župan Rino Diz. V obrazložitvi je rečeno, da je Rok Zelenko s svojim umetniškimi in družbenimi delovanjem vtisnil pomemben pečat v razvoju Grožnjana kot mesta umetnikov. Izhajajoč iz umetniške družine, se je po akademskem izobraževanju naselil v Grožnjan, v katerem deluje od leta 1975, poleg slikarstva pa se ukvarja tudi s keramiko, grafičnim oblikovanjem, restavratorstvom, knjižnimi ilustracijami in drugim. Razstavljal je na številnih samostojnih in skupinskih razstavah na Hrvaškem, v Sloveniji, Italiji, Nemčiji, Belgiji, Avstriji in Bosni in Hercegovini. Svoje vsestransko umetniško pot je obogatil tudi z založniškim delom, v osemdesetih letih preteklega stoletja s prvim prospektom Grožnjana, leta 1986, po večletnem delu in raziskovanju, je pripravil razstavo Zgodovinska dediščina Grožnjana, v osemdesetih in na začetku devetdesetih let pa je sodeloval in vodil mestno galerijo Fonticus. Leta 1999 je objavil knjigo Slovinci v Mestu umetnikov, leta 2009 idejno rešitev turistične signalizacije Grožnjanskega in letos najnovejšo knjigo. To krásijo številne fotografije, izšla pa je v založ-

bi SKD Istra iz Pulja in ima štiri jezikovne izdaje: slovensko, hrvaško, italijansko in angleško, zamišljena pa je tudi kot vodnik, ki odkriva zanimive drobce iz zgodovine in kulture tega posebnega in turistično dobro obiskanega mesta. Navzoče je v imenu založnika nagovorila tudi predsednica SKD Istra Kladija Velimirović in izrazila zadovoljstvo, da so pristojni naslovi v Sloveniji in na Hrvaškem prepoznali pomen knjige in jo finančno podprli, čestitala avtorju in knjigi zaželela srečno pot med bralce. O knjigi in avtorju je spregovorila umetnostna zgodovinarica Narcisa Bolšec, ki je napisala tudi predgovor, objavljen v nadaljevanju prispevka.

Grožnjan - Istrsko mesto umetnikov, iz predgovora

Kot je Narcisa Bolšec zapisala v predgovoru knjige, je Rok Zelenko akademski slikar, mož, oče, ded, prijatelj, zbiralec, zgodovinar - in še veliko drugega! Predvsem pa je zavzet raziskovalec. V tej knjižici nam prikaže svoje misli, poglede in izkušnje o Grožnjanu in njegovi okolici. Njegov pristop k tej temi je povsem renesančen. Zanima ga vse in tej raziskovalni strasti se predaja že trideset let, zbirajoč in povezujoč podatke in zgodbe z raznih strani. To je zelo nenavadna knjiga, kot je nenavaden Grožnjan in še nenavadnejši njen avtor. Grožnjan je zanj, kot sam pravi, nekaj podobnega zarodku mesta, zame pa je to popolno mesto. A kaj drugega je zarodek kot popolno bitje! V tem smislu vam želim užitek najprej v prebiranju knjige, nato pa v sprehodu po Grožnjanu in okolici, tako v gledanju kot poslušanju in okušanju vsega, kar vam ta kraj lahko ponudi. Naj bo Rokova knjiga za vas aperitiv, predjed, uvertura in izziv za vse to, kar boste občutili, ko pridete na Grožnjansko, je zapisala Narcisa Bolšec.
Marjana Mirković

Rok Zelenko s priznanjem. Foto: Marjana Mirković

16. Junij
MK, Konservatorski oddelek Reka
Sveta SNM Mesta Reka in PGŽ
Fluminensia Slovenica, predstavitev

V počastitev dvajsete obletnice samostojnosti Slovenije je bila v organizaciji in (so)založbi svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka in PGŽ predstavljena slovenska izdaja študije Fluminensia Slovenica avtorja dr. Irvina Lukežiča, ki je leta 2007 izšla v hrvaškem izvirniku in v založbi hiše ICR in sozaložništvu KPD Bazovica.

Navzoče v atriju Konservatorskega oddelka na Reki je v imenu organizatorjev pozdravila predsednica sveta na mestni ravni Dušanka Gržeta, povedala, da je dogodek posvečen letošnjemu jubileju RS in da z izidom te študije o stoletja trajajočih reško-slovenskih vezeh tudi organizatorja kar najlepše končujeta svoj štiri letni mandat. Posebno dobrodošlico in zahvalo za odziv je izrekla visokim gostom, prvemu sekretarju slovenskega veleposlanništva na Hrvaškem, konzulu Gregorju Klemenčiču, predstavniku Primorsko-goranske županije, vršilcu dolžnosti vodje Urada župana PGŽ Branku Škrobongji in reškemu županu Vojku Obersnelu.

O knjigi Fluminensia Slovenica so spregovorili glavna urednica Vlasta Hrvatini Smetko, urednik slovenske izdaje Tomo Šajn, avtor dr. Irvin Lukežič in urednica Kažipota kot prevajalka, ki je dogodek tudi povezovala in v napovedi ponovila besede, ki jih je o avtorju na prvi predstavitvi knjige izrekel ravnatelj mestnega muzeja Ervin Dubrovič, *da knjige piše hitreje, kot jih drugi utegnejo prebrati*.

To je potrdila tudi Vlasta Hrvatini Smetko, ko je zatem na kratko predstavila avtorjevo profesionalno pot in poudarila, da se dr. Irvin Lukežič že dve desetletji sistematično ukvarja z raziskovanjem reške zgodovine, predvsem književnikov. Njegov obsežni opus šteje kar šestnajst samostojnih del, objavlja tudi v tujini, njegova dela so prevedena v angleščino, nemščino, slovenščino, bolgarščino in italijanščino, prevaja pa tudi sam. Knjiga Fluminensia Slovenica, ki obravnava gospodarski položaj Reke na prelomu devetnajstega v dvajseto stoletje, je na vseh predstavitvah v Sloveniji (na fakulteti za

humanistične študije univerze na Primorskem v Kopru, v knjižnici Makse Samsa v Ilirski Bistrici, Društvu pisateljev v Ljubljani in KD Slavina) naletela na izreden sprejem in zanimanje za slovensko izdajo. Njena priprava je zahtevala dodatno sodelovanje slovenskega urednika in nekatere dopolnitve besedila, kot so npr. podatki o spominski plošči Vitezju Josipu Goruppu pl. Slavinskemu, ki sta jo septembra 2010 na poslopju nekdanjega hotela Europe na Reki dala postaviti oba slovenska manjšinska sveta. Tudi slovensko izdajo je likovno izvrstno oblikovala Vesna Rožman, zahvala za gradivo gre reškimi muzejskimi in galerijskimi ustanovam, za večino starih razglednic S. Kristoforju, fotografije pa Egonu Hreljanoviču. Distribucijo za tokratno, nekoliko večjo naklado sta sveta že pripravila, je med drugim dejala Vlasta Hrvatini Smetko in v nadaljevanju predala besedo uredniku Tomu Šajnu, ki je na kratko pojasnil, kaj knjiga pomeni za slovenske bralce.

Tomo Šajn

Tomo Šajn je tudi na Reki poznan novinar iz Ilirske Bistrice, z diplomom iz zgodovine in sociologije na ljubljanski filozofski fakulteti. Po nekajletnem delu v prosveti - bil je profesor na koprski gimnaziji in ravnatelj osnovne šole na Knežaku - je od leta 1984 novinar, dopisnik Primorskih novic in Radia Koper in tudi dožga leta predsednik Društva za krajevno zgodovino in kulturo v Ilirski Bistrici. V tem času je uredil tri obsežne številke domoznanskega zbornika Bistriški zapisi in osem številok monografske zbirke Ilirske teme. Vrsto prispevkov je objavil v raznih zbornikih in knjigah, med drugim v knjigi Dan prej, ki so jo leta 1994 napisali novinarji Primorskih novic, in nazadnje, v monografiji o občini Ilirska Bistrica. Lani se je upokojil, a še vedno piše, za rojake v Istri in ob Kvarnerju (je posebej zanimivo predvsem njegovo sodelovanje pri Primorskih novicah in v zadnjem letu zlasti v prilogi Limes. Slovenskim bralcem je poleg reškega društva KPD Bazovica predstavil delovanje rojakov v društvih v Lovranu, Labinu, Buzetu, Pulju, Poreču in Umagu, objavljeni pa so bili tudi likovni intervjuji z Andrejem Bašo, dr. Irvinom Lukežičem in dr. Barbaro Riman.

Ob tem je spomnil na predstavitev hrvaške izdaje leta 2007, nad katero je bil navdušen in presenečen, saj je bilo to zelo pomembno v

takratnem času političnih napetosti med državama, ko je kazalo, *kot da nismo nikoli živeli skupaj in je bila ta knjiga blagodejno darilo za dušo vsem, kot sem jaz, ki ne priznavamo teh delitev in smo doma ob meji*. Izrazil je zadovoljstvo nad vabilom k uredniškemu sodelovanju pri knjigi, ki je vsebinsko ogledalo medsebojnih odnosov, pomena tega mesta, vašega in našega, lahko rečem, *ki je srkalo ljudi onstran današnje državne meje, posebno iz krajev, kjer sem sam doma. Reka je bila vselej središče, še za mojo generacijo, tu se je velika ljudi šolala in študirala, in mi smo naprej spoznali Reko, tu smo imeli zarodnike, žele potem smo odkrivali Ljubljano. Ta knjiga je pokazala bogastvo ljudi in to še žele vrnjo plast, a posameznih družinah bi se dalo napisati cele soge, najmanj od konca 17. stoletja, ko se začnejo zgodbe teh ljudi. Večina jih je šla s trebuchom za kruham, drugi pa so v pristaniškem mestu videli poslovne priliko, odpirali so trgovine, podjetja, to je morje ljudi, ki se jih da razbrati po primkih, med katerimi imajo mnogi italijansko obliko. Kot je dejal, je počasi, poleg večinske hrvaške, v mestu nastajala tudi slovenska komponenta, zastrta pod italijanskim, avstrijskim ali madžarskim zunanjim videzom. Pomembno je njuno sodelovanje, predvsem v drugi polovici devetnajstega stoletja, v času narodnega preporoda na Slovenskem in Hrvaškem, in posebej je omenil vlogo reške čitalnice ter Janeza Trdine, ki je na Reki služboval v obdobju najhujšega absolutizma. Poleg mnogih, ki jih je v mesto pripeljala zaposlitev, je spomnil na velike podjetnike, posebej na Josipa Gorupa. Knjiga je odraz prežemanja na številnih področjih in odpira oči, je še poudaril Tomo Šajn in končal z upanjem, da bo našla svoje mesto v knjižnicah in šolah vsaj na obmejnem prostoru in pokazala, *da stvari niso takšne, kot jih poskuša včasih pokazati dnevno politika ali naši in vaši mediji, ki razpihujejo sovraštvo. Pomeni veliko bogastvo za medsebojne odnose, in mogoče se bo na humanistiki koprške univerze začelo nadaljnje raziskovanje medsebojne povezanosti, do zdaj obravnavano predvsem v delu Slovenci v Hrvaški* avtorice dr. Vere Kržišnik Bukić, ob tem pa je omenil tudi nedavni doktorat mlade rojakinje z Reke, dr. Barbare Riman.*

Urednica Kažipota je kot prevajalka povedala, da je del literarnega prevoda opravila dr.

Durda Strsoglavac, za pomoč pri izposoji gradiva se je zahvalila prijaznemu osebju knjižnice Mirana Jarca v Novem mestu, hvaležna pa je tudi p. Felicijanu Pevcu iz novomeške frančiškanske knjižnice.

O knjigi je zatem spregovoril avtor dr. Irvin Lukežič. Poudaril je srečno usodo svoje knjige in gorečo pomoč odličnih sodelavcev. Glede na to, da je o sami vsebini govoril na prvi predstavitvi, je tokrat pozornost najprej namenil nazivu Fluminensia, ki sega približno sto petdeset let v zgodovino in izhaja iz naslova knjige utemeljitelja reške filološke šole Frana Kurelca in po pravilih latinščine označuje -stvari, nastale na Reki-, kar je takrat veljalo za njegove tekste. Skoraj stoletje zatem je ugledna hrvaška knjižničarka Tatjana Blažeković, tudi raziskovalka reške kulturne zgodovine, eno izmed svojih bibliografij imenovala Fluminensia Croatica in tako označila seznam hrvaških tiskovnic, nastalih na Reki, avtor pa je pri pisanju knjige Fluminensia Slovenica pri tem imel pred očmi to, kar zadeva Slovence na Reki in hrvaško-slovenske stike v širšem smislu. V nadaljevanju je spregovoril o spodbudah, vzorih in motivacijah: znova je omenil nepozabnega Frana Kurelca, slavnega reškega profesorja, ki je Slovence posebej spoštoval in grajal svoje hrvaške sodobnike, da jih premalo poznajo in upoštevajo. Ko je moral Kurelac zaradi svojega neuklonljivega domoljuba predčasno zapustiti hrvaško gimnazijo, je na njegovo mesto prišel Janez Trdina, ki so ga avstrijske oblasti na Reko poslale kot -Bachovega huzarja-. Trdina pa je, namesto ponemčevanja, kot učitelj in vzgojitelj več naraščajev hrvaške in slovenske mladine pogumno nadaljeval plemeniti poslanstvo Frana Kurelca, ki ga je občudoval predvsem zaradi iskrenega domoljuba ter nezlomljivega značaja in moralnosti pri dvigovanju narodne zavesti. A tudi Trdina je, kot Kurelac, doživel žalostno usodo in predčasno upokojitev pri komaj sedemintridesetih letih. Oba sta svetel primer častnih idealistov in narodnih buditeljev v najtežjih razmerah in nam ostajata vzornika, ki ju ne bi smeli pozabiti. Po mnenju avtorja je njun primer poučen tudi danes, kajti *časi se spreminjajo, Hrvati in Slovenci pa ostajajo to, kar so od nekdaj bili - najbližji sosedje, ki bi se morali spoštovati, si pomagati in delovati v duhu tolerance in spravljivosti, kar je edini način za premostitev nesoglasij*.

ter graditi na tem, kar nas povezuje, ne pa, kar nas na videz ločuje. Skratka, ne bi si smeli dovoliti, da vse to, kar je bilo stoletja mukotrpno grajeno, naenkrat postane dvomljivo ali preprasto postranskega pomena. Tako bi izneverili ne le same sebe, temveč tudi svoje prednike, naše noliče in none, Primorce in Fijumane, ki so vse ljudi sprejemali odprtih src, ne gleda na njihov rod, vero, jezik ali kultura. In zato se je lahko neki Josip Gorup pl. Slavinski tu počutil kot med svojimi, a ne le on, dobrodošli so bili vsi njegovi rojaki.

Slovenci so bili na Reki vedno obravnavani in sprejeti kot bratje in prijatelji, kot ljudje, blizki naši mentaliteti. In ravno o tem knjiga tudi govori, kot skromen poskus, da spomni na določena dejstva, poskus z imaginarnim zgodovinskim dialogom odpreti možnosti, da se na novo razbere in vrednoti skupno doseženo med Slovenci in Hrvati na področju kulture ne le na Reki, temveč tudi v širšem prostoru. To je bila naša velika dolžnost in obveznost, zaradi sebe in lastne vesti, zaradi sedanjih in prihodnjih generacij.

Dr. Irvin Lukežič je še poudaril, da nas raziskovanje kulturne zgodovine vselej postavlja pred velike skušnjave, zbujaajo številna protislovja in dvome. To še posebej občutimo tedaj, ko se srečujemo z manj znanimi temami, tako da moramo k njim pristopiti še resneje in odgovorneje. Ko je pred leti začel razmišljati o tem, da bi se bilo dobro temeljitej posvetiti fenomenu hrvaško-slovenskih stikov na Reki, si ni mogel niti zamisliti, da bi iz tega nastala posebna monografska študija, in še manj, da bi se takšna knjiga nekega dne lahko pojavila v slovenskem jeziku. Kot avtorja ga zato navdaja ne le veliko zadovoljstvo, temveč tudi osebni ponos, ker bodo rezultati dela tako poleg hrvaške dostopni tudi slovenski brajni javnosti. To knjigi daje dodatno vrednost in postaja nekakšna vrsta duhovnega mostu med dvema sosednjima narodoma in kulturama ter prispeva k njunomu medsebojnemu boljšemu spoznavanju. Ob tej priložnosti se je avtor zahvalil urednici Kažipota za osebno podporo in predanost pri hrvaški in slovenski izdaji ter prevodu, enako tudi glavni urednici Vlasti Hrvatini Smetko, ki je kot založnik podprla prvo izdajo monografije kot pomembnega kulturnega projekta mednarodnega pomena in jo uvrstila med izdaje izdavaškega centra ICR na Reki ter tako pri-

spevala k njenemu končnemu oblikovanju. Za vrhunsko vizualno podobo se je zahvalil oblikovalki Vesni Rožman, za uredniško sodelovanje pa Tomu Šajnu, enako kot tudi za prvo predstavitev knjige v Sloveniji. Izrazil je upanje v sodelovanje z njimi tudi pri katerem od projektov v prihodnje.

Ob koncu je še dejal, da je knjigo pisal v dobri veri in z željo prispevati k širitvi znanja in kulturnih obzorij. Čas bo pokazal, ali mu je to uspelo. Fluminensia Slovenica seveda ni mogla odgovoriti na vsa vprašanja, a jih je vsaj postavila. Resnično upam, da bo ta knjiga spodbudila - ali izzvala, kakor koli že - bodoče raziskovalce, da se še sami preizkusijo pri iskanju popolnejše resnice o problemih, ki jih zastavlja Fluminensia, je sklenil dr. Irvin Lukežič.

Urednica Kažipota se je zahvalila avtorju in obenem za finančno pomoč, predvsem Uradu Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu ter Primorsko-goranski županiji in Mestu Reka, v upanju, da bodo podobni projekti, pomembni za širše okolje, tudi v prihodnje deležni podpore. Posebno zahvalo pa je izrekla slovenskemu veleposlaništvu za posluh in spodbudo ter konservatorskemu oddelku za ljubezniv odziv in izkazano gostoljubje.

Vsem sodelujočim se je zatem zahvalila Dušanka Gržeta in k besedi povabila goste in gostiteljice. Konzul slovenskega veleposlaništva Gregor Klemenčič se je zahvalil v imenu veleposlaništva, čestital vsem sodelujočim pri knjigi in poudaril, da je to dokaz, da znamo delati in sodelovati skupaj, svoj krajši nagovor pa je končal s čestitko za bližnji dan državnosti. Navzoče sta v imenu županije in mesta pozdravila tudi Branko Škrobonda in reški župan Vojko Obersnel, ki je med drugim dejal, da če kdo razume to, o čemer piše knjiga, je to on, glede na svoj (slovenski, op. u.) izvor. Posebna vrednost Reke, ki smo jo skozi dolgo zgodovino nasledili in v marsičem do danes ohranili, je ta, da v mestu živijo ljudje, pripravljeni sprejeti vse dobromisleče, ljudje, ki so dojeli nujnost sožitja in spoštujejo različnost ter imajo to za svoje bogastvo, je še poudaril reški župan. Obiskovalce je nagovoril tudi načelnik konservatorskega oddelka na Reki Željko Bistrovic in povedal, da se vsebina knjige, v okviru medsebojnih vezi, nekako dotika tudi njegove doktorske disertacije s področja umetnostne

zgodovine, ter izrazil zadovoljstvo zaradi dogodka, ki je potekal v atriju njihove ustanove, ki od nedavnega pomeni nov privlačen prostor za kulturne dogodke v starem jedru Reke.

Dužanka Gržeta se je v imenu organizatorja že enkrat zahvalila za zanimivo predstavitev, posebej pa glavni urednici Vlasti Hrvatini Smetko, ki je zahtevno delo končala v osebno stresnem obdobju, in čestitala obiskovalcem za bližnji praznik obeh držav ter jih povabila na krajše druženje ob kozarčku slovenske penine.

Med obiskovalci dobro obiskanega dogodka so bili med drugimi tudi oblikovalka knjige Vesna Rožman, fotograf Egon Hreljanović, načelnica Urada Mesta Reka Ksenija Linić, svetovalka za uresničevanje pravic narodnih manjšin v Uradu Mesta Reka Verena Lelas Turak, svetovalka za gledališko in scensko dejavnost v oddelku za kulturo Mesta Reka Višnja Višnjic, vodja Etnološke zbirke rodbine Čop Palčava šiša mag. Marko Smole, mag. Dana Glavočić iz reškega Muzeja moderne in sodobne umetnosti, Petra Aničić z Urada za Evropo, iz Portoroža sta prišla Nada in Bogdan Kozina in z Reke številni rojaki: Ksenija Grabusin, mag. Marija Donadić, Marija Omerza, dr. Zmago Prelec, Anita Simonić, Vida Srdoč, Alojz Ušenik in Jasna Zazijal Maružić. Pri podelitvi knjig nam je prijazno priskočila na pomoč študentka opatijske fakultete za turistični menedžment Nika Pavlinić in se ji tudi ob tej priložnosti lepo zahvaljujemo.

Marjana Mirković

Doktor Irvin Lškaržić, Vlasta Hrvatini Smetko, Marjana Mirković in Tomko Sajni. Foto: Petra Aničić

Vlasta Hrvatini Smetko in Dužanka Gržeta. Foto: Petra Aničić

Konzul Gregor Klemenčič in Dužanka Gržeta. Foto: Petra Aničić

S predstavitev. Foto: Tomislav Špehar

16.-17. junij
OŠ Pečine, Reka
OŠ Kidričevo

V okviru sedemletnega sodelovanja z osnovno šolo Pečine na Reki je letos na dvodnevni obisk prispela skupina petintridesetih osnovnošolcev in več učiteljev z osnovne šole Borisa Kidriča iz Kidričevega, skupaj z ravnateljico Alenko Kutnjak. Srečanje, ki je zaradi lepega sončnega vremena tokrat potekalo predvsem ob obali in na kopanju, je spet prineslo nove stike in spleto nova prijateljstva med mladimi. Med učenci so bili večinoma učenci višjih razredov, 7., 8. in 9. razreda OŠ Borisa Kidriča, ki so za izbirni predmet izbrali turizem. Program na Reki je obsegal še ogled nekaterih znamenitosti, sprehod po mestu in obisk priljubljenega reškega nakupovalnega središča Tower Center na Pečinah, nedaleč od OŠ Pečine in hostla, v katerem so bili nameščeni mladi gostje iz Slovenije. Ker je bila blizu tudi plaža, so bili z letošnjim obiskom posebej zadovoljni.

Marijana Mirkovič

Prvi kosilu. Foto: Marijana Mirkovič

17. junij
Delavski dom, Delnice
Romeo in Julija (pa še kaj)

Na povabilo našega člana Davorja Grgurica, pisatelja in pesnika iz Delnic, se je ob popoldanskih urah naša dramska skupina odpravila v Delnice gostovat v Delavski (Radnički) dom. Termin 17. junij je bil sicer namenjen udeležbi na 9. zamejskem festivalu amaterskih dramskih skupin v Mavhinjah v Italiji, a je zaradi sprememb v datumih poteka festivala odpadel. Vreme je bilo prijetno in po polurni vožnji smo prišli v Delnice. Dom smo tako našli, saj smo bili pred leti tu na gostovanju s Plinknikom in Antraxom. Naši pridni člani dramske ekipe, ki so prišli že v dopoldanskih urah in prinesli celotno tehniko, so medtem postavili kulise in preostalo potrebno opremo. Razen njih nas je dočakal tudi Davor ter nam za osvežitev ponudil pijačo in sendviče.

Zatem so, kot sta že naši navada in rutina, sledile vaje. Po kratkem sprehodu in kavici v bližnjem bifeju smo se vrnili v Dom ter se pripravili za nastop.

Dvorana ni bila polna. Med občinstvom je bilo tudi nekaj članov naše planinske skupine KPD Bazovica, ki so nas prišli pogledat in bodrit. Nasploh so gledalci pozorno spremljali igro ter vmes večkrat veselo zaploskali. Tudi smeha ni manjkalo, torej nam je tudi v Delnicah uspelo razvedriti vse navzoče. Po lepem aplavzu je na oder stopil še organizator Grguric, nam čestital za dobro igro in se zahvalil za obisk. V Delnice je povabil še druge skupine našega društva. Zadovoljni, da smo korektno zaigrali, smo po izmenjavi daril odšli na pogostitev in kratko druženje z gostitelji ter se dogovorili za tesnejše nadaljevanje stikov.

In spet nazaj domov na Reko! Okoli desetih zvečer smo že bili doma.

Zdenka Jelovčan

18.-19. junij
Šentvid pri Stični
Tabor slovenskih pevskih zborov

Šentvid pri Stični je poznan širšemu slovenskemu prostoru predvsem po vsakoletnem Taboru slovenskih pevskih zborov. Ta prijazna dolnjska vasica v juniju postane prava prestolnica

slovenske zborovske pesmi. Tabor slovenskih pevskih zborov je izjemna slovenska kulturna prireditelja, vseslovenski praznik zborovskega petja, ki poteka od leta 1970 v juniju. Takrat se na prizorišču ob Osnovni šoli Ferda Vesela zberejo pevci iz Slovenije in zamejstva. Mnogo zborov leto za letom prihaja na največjo zborovsko tribuno v Sloveniji; tako nastane največji zbor v Sloveniji. Z izbranimi pesmimi se pevci predstavijo najširši javnosti. Predstavijo se tudi zamejski zbori, ki na predvečer tabora ohranjajo in oživljajo stike z domovino.

Naš mešani pevski zbor KPD Bazovica se je prvič udeležil tabora leta 1974 in od takrat smo redni gostje, letos že osemtridesetič. Nastop našega zbora na Koncertu pevskih zborov iz sosednjih držav je bil, tako kot lani, malo poseben. Lani se je namreč od Šentvida poslovil naš dolgoletni zborovodja Franjo Bravdica, letos smo prvič v Šentvidu peli pod vodstvom naše zborovodkinje Maje Dobrila. V kratkem pozdravnem govoru sem omenil, da sem lani na odru imel pomisleke o tem, ali bomo še peli in ali bomo še prišli v Šentvid. Pogosto se namreč zgodi, da tudi zbor utihne, kadar odide dolgoletni zborovodja. Toda strah je bil nepotreben. Ne le da nismo utihnili, z Majo na čelu zbora smo celo pridobili nov elan, kar smo dokazali tudi s svojim nastopom, posebno s pesmijo Zdomec, v kateri sta Dragica Rizman in Marija Travner imenitno zapeli solo, pa tudi z veselo Bongo, bongo, s katero smo končali naš nastop. Poslušalci so nam namenili močan aplavz. Po končanem koncertu smo si ogledali že tradicionalni ognjemet in se udeležili skupne zakuske in druženja. Ko smo se vrnili v hotel v Grosupljo, so šli nekateri takoj počivat in nabirat moči za naslednji dan, drugi pa smo ostali in se še naprej zabavali. V hotelu je bila namreč svatba in nekateri smo se pridružili veselju (seveda z dovoljenjem veselih svatov).

Naslednji dan nas je žal zbudil dež. Malce poklapani smo se odpravili v Šentvid, tam pa standardni raspored: skupna vaja v športni dvorani, odhod proti gasilskemu domu, okrepčilo pred skupnim nastopom in odhod na prizorišče. Žal zaradi slabega vremena tudi to leto ni bilo spreveda. No, na srečo je nekako pred koncertom prenehalo deževati, koncert se je začel pravočasno in spet so zadoneli ubrani glasovi množičnega zbora. Posebej moram

omeniti, da se je na navdušenje naših pevk in pevcev tudi naša zborovodkinja Maja (prvič v zgodovini našega sodelovanja na taboru) vključila med alte in pogumno odpela vse predvidene pesmi. Bravo, Maja!

Po končanem programu pa v avtobus, na kosilo v gostilno Pri Japu, po kosilu še skupinsko fotografiranje in ... proti domu. Ustavili smo se, kot je navada, v gostilni Potok, še nekaj popili ter se zbrali pred avtobusom. Ideja in želja zborovodkinje Maje je namreč bila, da bi se po taboru še enkrat zbrali v Bazovici in opravili evalvacijo pretekle sezone. Toda kazalo je, da se temu ne bo odzvalo večje število pevcev, zato smo evalvacijo opravili kar na odprtem. Naša zborovodkinja je na kratko povedala, kako je doživela ravnokar končano delovno sezono, se vsem zahvalila za sodelovanje in zaželela prijeten poletni počitek. Še enkrat je spontano zadonel Bongo ... in odpravili smo se proti meji in proti domu. S tem se je končala še ena uspešna sezona. Vitoimir Vitaz.

Z nastopa. Foto: Tolja Hromin

Slovenski dom KPD Bazovica
Od zavrba do prenove identitete
Slovinci v Bosni in Hercegovini
1530-2010

V dvorani Slovenskega doma KPD Bazovica je bila na ogled dokumentarna razstava z naslovom Od zavrba do prenove identitete, Slovinci v Bosni in Hercegovini 1530-2010. Razstavo je odprl predsednik KPD Bazovica Milan Grlica, o njej pa je spregovoril avtor Stanislav Koblar. Razstava je na Reko prispela iz Trsta, kjer je bila postavljena v Narodnem domu. Po besedah avtorja si jo je do zdaj ogledalo skupno približno devet tisoč obiskovalcev. Gostovala je v Cankarjevem domu (Kažipot je o dogodku

poročal oktobra 2009, v številki 54 na strani 10) in avti Državnega zbora Republike Slovenije v Ljubljani, v Zgodovinskem muzeju BiH v Sarajevu, Kulturnem centru Banski dvor v Banjaluki, slovenskem kulturnem društvu v Kakanjju, Kantonalnem arhivu v Tuzli in Slovenskem domu v Zagrebu, po Reki pa sta v načrtu gostovanji v Celju in Celovcu.

Razstava je postavljena na panojih, obsega pa čas od prvih prihodov in popotovanj posameznikov in skupin do kontinuiranega bivanja, ki se je začelo z avstro-ogrsko zasedbo leta 1878, traja pa vse do današnjih dni. Razstava je med obiskovalci zbudila veliko zanimanje in požela več pohval.

Marjana Mirkovič

Zanimanje za razstavo. Foto: Anita Hromin

20 LET SAMOSTOJNOSTI REPUBLIKA SLOVENIJA

Dan državnosti

V počastitev jubileja je predsednik republike Danilo Türk 24. junija na ljubljanskem gradu sprejel predsednike Avstrije, Madžarske, Hrvaške in Italije. Obisk ponazarja prijateljstvo in zavezanost h gradnji boljšega sveta, je dejal Danilo Türk, predsedniki pa so se udeležili tudi osrednje državne slovesnosti ob obletnici, ki je potekala na Kongresnem trgu v Ljubljani, s prenosom slavnostne seje državnega zbora na velikih zaslonih in s postrojem garde Slovenske vojske. S slovesnim nagovorom jo je napovedal Danilo Türk in se med drugim zahvalil številnim državljanom in državljanom, ki so z la-

stnim trudom in žrtvovanjem pripomogli k dosegu neodvisnosti: Spominjamo pa se tudi vseh tistih številnih prispevkov civilne družbe, njenih organizacij in gibanj, njenih idej in njenih voditeljev, ki so neposredno pred osamosvojitvijo oblikovali intelektualno ter politično podlago naši neodvisni državi. Za neodvisnost smo potrebovali um in pogum. Imeli smo oboje. In tako smo uspeli. Po njegovih besedah v Sloveniji v teh dvajsetih letih še nismo povsem ponotranjili spoznanja, da imamo svojo lastno državo ter da smo zanjo in za njene dosežke odgovorni prav vsi. 20. obletnica države je trenutek, ko se ozremo na dozdajšnji razvoj, ki nam daje veliko razlogov za naš ponos in samozavest, hkrati pa nas tudi zavezuje, da moramo vprašanja reševati danes in predvsem skupaj in s pravi občutkom za skupno dobro, je sklenil Danilo Türk.

Sledil je umetniški program z naslovom PogUM, s skoraj sto izvajalci in zamišljen kot posvetitev dostojanstvu, časti, plemenitosti, pogumu in držli, je dejal režiser prireditve Matjaž Berger.

Vseslovensko srečanje

V okviru letošnjega jubileja je potekala vrsta spremljevalnih dogodkov, med njimi 29. junija slavnostna seja sveta Vlade RS za Slovence v zamejstvu (člana iz Hrvaške sta Darko Šonc in Vitomir Vitaz) in seja Sveta Vlade RS za Slovence po svetu. Dan pozneje je v organizaciji Komisije Državnega zbora (DZ) RS za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu potekalo enajsto Vseslovensko srečanje, letos z naslovom Dvajset let samostojne Slovenije in Slovenci zunaj meja: pogled nazaj in pogled v prihodnost. Poleg podpredsednika DZ RS dr. Franceta Cukjatija in predsednika Komisije za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu Mira Petka je navzoče nagovoril tudi minister za Slovence v zamejstvu in po svetu dr. Boštjan Žekš. O burnih časih pred dvajsetimi leti in viziji razvoja slovenskih skupnosti v zamejstvu in po svetu so kot vabljene govornice razmišljali Marija Ahačič Poliak iz Kanade, Marijana Sukič iz Madžarske in dr. Janez Dular, prvi minister v prvi Vladi RS za vprašanja Slovencev po svetu in narodnostnih skupnostih v Sloveniji. Med drugim so izpostavili nekaj ključnih problemov, s katerimi se danes spoprijemajo Slovenci v zamejstvu in po svetu, kot so manj-

šanje števila članov in upad uporabe slovenščine kot pogovornega jezika. Odprto je bilo tudi vprašanje neposrednega zastopstva Slovencev, ki živijo zunaj meja RS, v parlamentu. V kulturnem programu sta nastopila dekliska vokalna skupina Bodeča neža iz gorškega zaledja in moški pevski sestav Mi smo mi iz Clevelanda. V predverju velike dvorane DZ zbora pa je bila odprta razstava z naslovom Slovenci po svetu ob osamosvojitvi Slovenije.

Dobrodošli doma

Osrednji, celodnevni dogodek, povezan s Slovenci z vsega sveta, je potekal v nedeljo, 1. julija po trgih v središču Ljubljane, zvečer pa je bil na Prešernovem trgu koncert glasbene skupine Sounds of Slovenia (Sozvočja Slovenije), skupaj z najboljšimi slovenskimi glasbeniki z vsega sveta. Številne organizacije in posamezniki so na stojnicah in odrih predstavili svojo raznovrstno dejavnost, med njimi tudi društva iz Hrvaške: SKD Gorski kotar, društvo in MePZ Triglav Split, otroški pevski zbor SKD Nagelj iz Varaždina, društvo in MePZ Encijan SKD Istra iz Pulja in SKD Snežnik iz Lovrana.

V okviru spremljevalnih dogodkov so bila v Narodni in univerzitetni knjižnici (NUK) odprta vrata Zbirke tiskov Slovencev zunaj RS, v kateri so poleg Kažipota shranjene tudi druge izdaje v (so)založbi svetov slovenske narodne manjšine Mesta Reka in PGŽ: Ivan Brajdič, biografija avtorice mag. Karmen Delač Petković, zbirka Slovenski prispevek k županijski dediščini, Fluminensia Slovenica avtorja dr. Irvina Lukežiča in Hišna imena avtorja Slavka Malnarja. Več: www.nuk.si, www.uszs.gov.si. Vir in logo: www.rtvsl.si

Marjana Mirković

Vesela dekleta SKD Snežnik iz Lovrana.

Foto: Vasa Šimonič

Koncert za razumevanje in mir

Letošnji Festival Ljubljana se je začel z veličastnim dogodkom več kot tisočih slovenskih, hrvaških in ruskih glasbenikov, ki so se združili v izvedbi Osme simfonije v Es-duru - Simfonije tisočev Gustava Mahlerja pod taktirko slovitega ruskega dirigenta Valerija Gergijeva. Koncert za razumevanje in mir je na prenovljenem Kongresnem trgu ob 20-letnici samostojnosti Slovenije in Hrvaške izvedlo 950 zboristov iz 21 slovenskih in hrvaških zborov, orkestra Slovenske in Zagrebške filharmonije ter osem solistov iz Slovenije, Hrvaške in Mariinskega gledališča v Sankt Peterburgu. Koncert, poln simbolnega pomena in glasbenih presežkov, so uvedle tri himne: hrvaška Naša lepa domovina, slovenska Zdravjica in Oda radosti, himna Evropske unije. Častno pokroviteljstvo nad letošnjim največjim simfoničnim koncertom na svetu, ki je dan pozneje potekal še v zagrebški Areni, sta prevzela slovenski in hrvaški predsednik, Danilo Türk in Ivo Josipović, ki sta se koncerta udeležila skupaj s še nekaterimi slovenskimi politikami.

«Zelo rad slišim, da so moji slovenski in hrvaški prijatelji čedalje bližje fantastičnemu sodelovanju. Biti dober sosed pomeni korak bližje temu, kar verjamemo, da je prihodnost Evrope.» je sporočilo koncerta strnil dirigent Gergijev. Dodal je še, da upa na še več miru, medsebojnega razumevanja in sodelovanja med državami, tudi na področju kulture, glasbe in gledališča.

Koncert, posvečen žrtvam vojne za Slovenijo, je zaznamoval tudi 130 let, odkar je avstrijski skladatelj Gustav Mahler kot dirigent deloval v ljubljanskem Deželnem gledališču, kar je Ljubljana počastila z odkritjem kipa Gustava Mahlerja na Dvornem trgu, obenem pa še 310. obletnico ustanovitve Academie Philharmoniorum in 140. obletnico Zagrebške filharmonije. Več: www.rtvsl.si

Marjana Mirković

Bralce obveščamo, da bo informacija o drugih dogodkih, ki so potekali od prvega do desetega julija, objavljena v septembrski številki Kažipota.

20. junij
Palčava šiša, Plesce

Predstavniki muzejev dolenske regije, iz Novega mesta, Brežic, Umetniške galerije Božidar Jakac iz Kostanjevice ob Krki in Kočevja (organizatorja srečanja) so na letnem strokovnem srečanju obiskali dolino zgornje Kolpe in Čabranke. Ogleдали so si zasebno Etnološko zbirko rodbine Čop Palčava šiša v vasi Plešče, ki s svojim zunanjim videzom in ohranjenjo notranjo opremo priča o razvoju podjetništva na tem obsejnem prostoru, meščanskem življenju lastnikov v drugi polovici devetnajstega in na začetku dvajsetega stoletja ter o kulturi in življenju tamkajšnjega prebivalstva nasploh. Posebna zanimivost zbirke je bila za obiskovalce predstavitev nesnovne dediščine – od tradicionalne glasbe, ki se je v obdobju do druge svetovne vojne igrala na plesih, do salonske glasbe, ki so jo poslušali gospodarji v svojih meščansko opremljenih prostorih v nadstropju. Posebno mesto imajo v zbirki domači govori na območju te doline, predlagani za vpis na seznam nesnovnih kulturnih dobrin.

Posebne pohvale obiskovalcev je bila deležna ureditev vasi, ki je z novim trgom pred cerkvijo in lepo obnovljenimi hišnimi pročelji dobila videz trškega naselja, sredi bujnega zelenja na bregovih doline. Vse to je razlog za čedalje pogostejše obiske turistov, ki v tem raznolikem hribovitem svetu iščejo tradicionalno kulturno dediščino in ohranjeno naravo. Obisk je bil lep uvod v teden, ki se je končal z relijem starodobnikov iz Delnic, ki so za svoj obisk izbrali prav Plešče s Palčavo šišo.

Marko Smole, prevod in priredba Marjana Mirkovič

21. junij
Dom hrvaških branilcev, Pulj
10 let SKD Istra Pulj

Desetletnico društva je SKD Istra v Pulju proslavilo s slovesno akademijo in bogatim programom v polni dvorani Doma hrvaških branilcev v neposredni bližini puljskega Slovenskega doma. Upravičeno ponosni na prehojeno pot z zadovoljstvom in optimizmom gledajo v prihodnost, kar sta v svojem nagovoru med drugim potrdili tudi obe dosedanji predsednici, Alojzija Slivar (2001-2005) in Klavdija Velimirovič (2006-2011). Društvo ima v lasti lepe prostore za delovanje, ziahka dostopne in na dobrih lokacijah v starem jedru mesta, stalno delovno mesto tajnice in organizirano vrsto dobro obiskanih dejavnosti, od pevskega zbora, skupine Encijan, pouka slovenščine in odmevnih likovnih razstav do ustvarjalne delavnice in skupine za zdravo življenje, občasnih glasbenih tečajev, predavanj, izletov in založniških podvigov. Za seboj imajo tudi vrsto nastopov in medijsko kritih predstavitev v Sloveniji, posebno pa so veseli, da so pomagali postaviti se na noge tudi drugim društvom v Istri, v Labinu, Buzetu, Poreču in Umagu, s katerimi ves čas tesno sodelujejo in tako, kot pravi ena izmed pobudnic za nastanek društva, Marija Langer, neko oživljajo tudi vlogo Unije Slovencev v Istri, organizacije, ki naj bi povezovala posamezne rojake iz vse Istre. Pobuda zanjo sega na začetek devetdesetih let preteklega stoletja, v čas, ko je že bila ustanovljena Zveza Slovencev na Hrvaškem, pa je – menda zaradi podobnega imena, ki se mu pobudniki niso želeli odreči – zamisel naletela na zavrnitev. Svoj naziv pa je zatem spremenila tudi krovna organizacija sama in namesto posameznikov začela povezovati društva. Novi predlogi za povezovanje rojakov v Pulju so prišli leta 2001 in pri realizaciji so bili uspešnejši. Statut za SKD Istra je pripravil Oton Ponikvar, ki se je tudi udeležil tokratne slavnostne akademije in se v poznejšem pogovoru spomnil prvih korakov in ob tem s hvaležnostjo tudi mladega Borisa Škafiča, ki mu je pomagal pri računalniški objavi. Med

ustanovnimi člani je tudi Vinko Knez, v tretjem mandatu predsednik Sveta slovenske narodne manjšine Istrske županije in nekdanji puljski podžupan, ki je ob tej priložnosti pohvalil tudi sodelovanje z društvom. V imenu krovnice organizacije in predsednika Zveze slovenskih društev na Hrvaškem Darka Šonca, ki mu je v svojem nagovoru veliko zahvalo izrekla Alojzija Slivar, je navzoče pozdravil in društvu Istra čestital predsednik reškega Slovenskega doma KPD Bazovica Milan Grlica, čestitke v imenu Istrske županije pa je izrekla načelnica oddelka za izobraževanje, šport in tehnično kulturo Patricija Smoljar in v svojem krajšem nagovoru napovedala tudi vsa podpora pobudi za učenje slovenščine v puljski gimnaziji. Obiskovalce je v imenu Urada Vlade RS nagovoril in čestital za jubilej tudi vodja sektorja za spremljanje položaja Slovencev zunaj RS in za statusne zadeve Rudi Merljak, najbolje želje za prihodnje pa je v imenu Evro urada z Reke in njegove direktorice Marijane Košuta Banković prenesla njena namestnica Petra Aničić.

V slovesnem ozračju in po prejetih pohvalah za profesionalno delo je vsa sijala tudi tajnica puljskega društva Jasmina Ilić Draković, ki je povezovala program, s katerim je SKD Istra, v skladu s svojim imenom, lepo potrdilo tudi vpetost v okolje: nastopili so mešani pevski zbor društva Istra, skupina Encijan pod vodstvom Paole Stermotić, pianistka Tea Siladić, citrar Peter Napret, učenci in dijaki dopolnilnega pouka slovenščine in slovenske kulture z mentorico Dragico Motik in - s slovenskim repertoarjem - orkester mandolinistov kulturnega društva puljske italijanske skupnosti Lino Mariani, ki ga vodi Ivan Štekar.

Poseben gost in prijetno presenečenje - po mnenju številnih obiskovalcev pravo darilo večera - pa je bil znani in priljubljeni slovenski kantavtor Vlado Kreslin. Svoj nastop je, skupaj s pevkami in pevci SKD Istra, napovedal s pesmijo Daleč je moj rojstni kraj in bil za krajši koncert deležen dolgotrajnega aplavza, s katerim ga je nagradilo navdušeno občinstvo. Čestitke njemu in organizatorju, tako za jubilej kot tudi za nastop, so kar deževale, več kot dnevni program pa se je s sproščenim klepetom in druženjem še dolgo nadaljeval na terasi Doma hrvaških braniteljev.

Marijana Mirković

SKD Lipa, Zadar Turanj kot likovna oaza

V prostorih krajevne skupnosti v Turnju je bila do 4. junija odprta četrta zaporedna razstava slikarjev amaterjev iz slovenskih kulturnih društev Triglav iz Splita, Slovenski dom iz Zagreba, Bazovica z Reke in Lipa iz Zadra, slovenskih slikarjev iz Novega mesta in Šentjerneja ter ljubiteljskih slikarjev iz Zadra, Sv. Filipa in Jakova in Turnja, zbranih v likovni koloniji Maj 2011 Turanj.

Kolonija in razstava sta potekali v organizaciji SKD Lipa iz Zadra, ki ga vodi predsednica Darja Jusup, pokroviteljstvo prireditev pa sta prevzeli občina Sv. Filip in Jakov, v okviru Mednarodnega dneva kulturne različnosti, katere pokrovitelja sta Mesto Zadar in Zadrska županija. Gostitelj umetnikov je bil Jože Arzenšek, vodja likovne sekcije v SKD Lipa v Zadru.

To je resnično velik dogodek za naš kraj, za naš Turanj, da je že četrto leto izbran za gostitelja likovne kolonije. Zahvala za to gre predvsem zakonskemu paru Arzenšek, Ruži in Jožetu, ter predsednici slovenskega društva v Zadru, Darji Jusup. Še pred nekaj leti je bilo kulturo nepredstavljivo seliti v manjša mesta, je na odprtju dejala Jovita Pirović, predsednica krajevne skupnosti, in dodala, da je likovna kolonija konkreten prispevek k bogatejši turistični ponudbi. Jože Arzenšek je predstavil avtorje razstavljenih petindvajsetih tematskih slik, naslikanih v okolju turanjskega in filipjanskega ambianta in slikarskih tehnikah olja in akrila na platnu, v akvarelu in grafiki; to so: Marija Donadić z Reke, Adica Do-

Z razstave. Arhiv: Darja Jusup.

brič Jelača in Stanka Novković iz Zagreba, Ivan Kosmos ter Aleksandra in Petar Hajdić iz Splita, Boža Jambrek iz Šentjerneja in Kristina Engel iz Novega mesta. Kulturnemu dogodku v Turnju so poleg vodje veliko prispevale tudi članice zadrške Lipe: Nada Pia Bajlo in Majda Radović iz Vira ter Marija Balen in Zrinka Majica iz Sv. Filipa in Jakova. V glasbenem delu programa sta nastopila pevski zbor KD Maslina in ženska klapa Karmel iz Turnja, priveditev pa je še popestrila Adica Dobrić Jelača s svojo izredno izvedbo a capella koroške hudomušne pesmice. Del svojega pesniškega ustvarjanja sta predstavila člana Lipe Andreja Jezeršek Malta in Elvis Serdar, sicer člana Skupine neveljavljenih piscev Zadrške županije.

Povzeto po zapisu Darje Jusup

POPRAVEK

V zadnjih dveh številkah Kažipota je bilo v dveh prispevkih objavljenih nekaj napak, za katere se opravičujemo in jih popravljamo: v majski, 72. številki Kažipota je v prispevku o brošuri Josip Vitez Gorup pl. Slavinski na str. 15 v desnem stolpcu pri letnicah Gorupovih inicialk pravilno: 1897-1898; v istem prispevku na str. 16 je v zadnjem odstavku levega stolpca ime avtorja karikature Aleksandra Gorupa pravilno: dr. Viktor Ružić; na isti strani v stolpcu desno zgoraj je pravilna višina marmornega reliefa: 250 cm.

Za junijsko, 73. številko Kažipota (str. 32) nas je predsednik SKD Triglav iz Splita mag. Cveto Šušmelj prijazno opozoril na pomotoma napačno zapisano staro naklado glasila Planika. Za napako se opravičujemo in objavljamo popravek:

Planika, dvomesečnik (1992, do 2005 mesečnik); izdaja SKD Triglav, Split, naklada 350 izvodov.

NOVO NA KNJIŽNIH POLICAH

Občina Matulji, onomastični podatki po naseljih

Občina Matulji, ki leži v neposredni bližini hrvaško-slovenske meje, je izdala obsežno publikacijo z naslovom Občina Matulji, onomastični podatki po naseljih avtorja Stanislava

Gilića. Prvi takšen celovit prikaz neke občine v Primorsko-goranski županiji na tristo straneh tako obsega antroponimiko in toponimiko trindvajsetih naselij občine Matulji. Delo je nastajalo pet let, priprava pa je poleg posnetkov topografskih zemljevidov katastrskih občin kot prvega vira z imeni lokacij v standardnem jeziku vključevala tudi veliko terenskega dela, pri katerem je zaradi velikega števila naselij sodelovalo kar sto prostovoljcev, ki poznajo imena posameznih lokacij v krajevnem narečju. Knjiga vsebuje 4200 toponimov (zemljepisnih imen) in 2000 antroponimov (osebnih imen) oziroma skupno 6200 onomastičnih enot.

Kot je v recenziji med drugim napisala dr. Iva Lukežič, pomeni zbrano onomastično gradivo zakladnico najstarejših izrazov krajevnega jezika iz časa, ko so se predniki današnjih prebivalcev priseljevali v te kraje in dele prostora poimenovali v svojem jeziku. To jezikovno gradivo ostaja natisnjeno v zapuščino potomcem.

Stanislav Gilić se je rodil v Sumartinu na Braču (1932), končal je študij zemljepisa na pedagoški akademiji na Reki in zatem še kroatistike na filozofski fakulteti ter podiplomski študij na zagrebški filozofski fakulteti. Ukvarja se z onomastiko (imenoslovjem), posebno vejo lingvistike (jezikoslovja), ki proučuje osebna imena in prilike ter vzdevke oziroma proučuje pomen in zgodovino imen ljudi (antroponimija) in nazivov krajev (toponimija). S področja leksikologije je med drugim objavil knjige Kostrenska toponimija, Slovar rastlin in Toponimija Občine Klana.

Marjana Mirković

IN MEMORIAM
Darinka Janjanin (1956-2011)

V soboto, 4. junija, je po kratki in težki bolezni na Reki umrla Darinka Janjanin, v širši hrvaški javnosti znana kot neutrudna in srčna borka za človekove pravice.

Skoraj dve desetletji svojega življenja je dosledno, pogumno, nesebično in pošteno posvetila aktivnemu prizadevanju za uresničevanje človekovih pravic, pravic narodnih manjšin, temeljnih človeških vrednot, pravičnega sveta. Ko je ostala brez zaposlitve, je svoje znanje in

energijo usmerila v ustanavljanje in delo organizacij ter projektov za varstvo manjšin, izpolnjevanje njihovih zakonskih pravic in vzpostavitve večkulturnega sožitja.

Na začetku devetdesetih let se je zavzela za obnovitev srbskih organizacij na Reki in Hrvaškem ter bila že leta 1991 dejavna pri ustanovitvi Skupnosti Srbov Reke, Istre in Gorskega kotarja, v okviru katere je uspešno vodila Odbor za človekove pravice. Bila je med ustanoviteljici SKD Prosvjeta leta 1993 na Reki, vodila Svet srbske narodne manjšine Mesta Reka v obeh dosedanjih mandatih, od prvih volitev leta 2003 (2003-2007, 2007-2011), ko je pomoč pri organizaciji volitev za takrat še neznano manjšinsko samoupravo ponudila vsem preostalim manjšinam na Reki. Leta 2004 je bila izvoljena za prvo predsednico Koordinacije svetov narodnih manjšin na Reki in pri tej dolžnosti jo je spoznala tudi vrsta reških manjšinskih aktivistov. Ravno zaradi njenega znanja, vztrajnosti in prodornosti so manjšinski sveti v okviru koordinacije na Reki dosegli - v primerjavi z drugimi okolji na Hrvaškem - zelo korektno raven zagotovljenih razmer za delovanje. Darinka Janjanin je svoje delo posvetila najbolj ogroženim skupinam, ljudem, ki so ostali brez državljanstva, stanovanja, premoženja. Pomagala je beguncem pri reševanju problemov ob vrnitvi, uresničevanju izgubljenih pravic do doma, vrnitve premoženja. V vrsti njenih dejavnosti in pobud velja omeniti, da je bila soustanoviteljica znane Mirovne šole v Mrkopolju, posebno dejavna pa je bila tudi v projektu Etnosmotra kulturne ustvarjalnosti narodnih manjšin na Reki. Uspešno je vodila številne delavnice in sodelovala na seminarjih o položaju in vlogi narodnih manjšin v lokalni samoupravi, na Reki pa bodo posebej ostale v spominu številne in odmevne javne tribune, ki jih je organizirala. Kot predstavnica nevladnih organizacij je 2005 postala članica Programskega sveta HRT, v katerem se je glasno, dosledno in argumentirano zavzemala za boljšo, odprto in neodvisno javno televizijo. V zadnjih letih se je posvetila uresničevanju pobude za zgraditev srbskega kulturnega centra na Reki kot mesta za razvoj in delovanje srbskih institucij v Primorsko-goranski županiji.

Komemoracija je potekala v polni dvorani mestne hiše na Reki 8. junija in istega dne je bil

tudi pogreb. Darinka Janjanin je pokopana na reškem pokopališču Kozala.

Sožalje sta družini in srbskim organizacijam na Reki izrekla tudi sveta slovenske narodne manjšine na mestni in županjski ravni. Branko Vrcelj, prevod in priredba Marjana Mirković

Darinka Janjanin. Arhiv SKD Prosvjeta.

Veleposlaništvo Republike Slovenije v RH
Alajlovičeva 30, 10 000 Zagreb, RH
veleposlanik: Ivica Vikić
Konzularni oddelki, uradne ure:
ponedeljek od 9.00 do 12.00
sreda od 9.00 do 12.00 in od 14.00 do 16.00
petek od 9.00 do 12.00
tel.: +385 1 63 11 054, +385 1 63 11 015
faks: +385 1 46 80 387
e-l. pošta: vragova@veleposlanstvo.si
spletna stran: <http://zagreb.veleposlanstvo.si>
Konzularni dan na Reki: 6. junij od 10.00 do 13.00
Državljanom RS je v svojih primerih zagotovljen kontakt z dežurnim diplomatom:
med tednom od 16.30 ure
konec tedna in med prazniki: 24 ur
tel.: +385 98 402 666
Generalni konzulat RS, Spol
Čestni korpus Branko Rogić
tel./faks: +385 21 389 224
e-l. pošta:
generalni.konzulat.rep.slovenijeint.t.com.hr
uradne ure: ponedeljek-petek od 9.00 do 13.00